

**«ДОЛОЙ С РУССКОЙ
ЗЕМЛИ»:
ЗНИЩЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО
МОНАСТИРЯ В КРИМУ**

→ 4

**АВТОР НАЦІОНАЛЬНОГО
ГІМНУ УКРАЇНИ
ПОВЕРНУВСЯ ДО САДИБИ
СИМИРЕНКІВ**

→ 6

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНА
УКРАЇНСЬКА
ГАЗЕТА

№ 45
щоп'ятниці
04.11.2016

www.svitlytsia.in.ua

ІСТИНА У ВИНІ

НЕ ХЛІБОМ ЄДИНИМ

Інколи складається враження, що Україна дуже вже послідовно йде довгим шляхом невикористання багатств, які дали нашій землі природа й історія. Або, якщо більш стисло та менш науково казати, – того, що дав Бог. А він дав нашій землі не лише еталонні на увесь світ чорноземи й трудящих сумлінних і талановитих людей, а й те, що дає змогу жити не тільки багато, а й весело. Бо не хлібом єдиним живемо...

**ОЛЕКСАНДР
ЯРОШЕВСЬКИЙ**

Сучасне українське виноробство переживає скрутні часи. Джерела свідчать, що нищівного удару кримському виноробству завдала, зокрема, примітивна антиалкогольна кампанія, пов'язана із іменем першого і останнього президента СРСР Горбачова. Руїнувати – не створювати. Втрачено було, дійсно, багато. І десятиліття потрібні були на відновлення того, що зухвало зруйнували за лічені місяці...

Втім, Крим загалом витримав цей ворохобний період, і ми мали потім вже й витончені шампані Нового Світу, і розкішні десертні Масандри, й унікальні напої дивовижної долини К'юз – Сонячної Долини, інкерманські столові достойного рівня і багато ще чого для здоров'я і свят. Потім це загарбали.

Та не дарма кажуть українці, що чужого нам не треба, а свого не віддамо. Майже одразу після анексії нашого сонячного півострова розпочалася копітка і ретельна робота щодо збереження вітчизняних надбань у галузі, в тому числі і слави кримських вин. Але тут все не просто.

За лапідарною формулою великого трудівника на ниві виноградарства і виноробства князя Лева Голіцина – «виноград і вино є продуктом сорту й місцевості». Отже, як можна втримати, скажімо, бренд «Масандра» в умовах, коли ота місцевість тимчасово не підконтрольна Українській державі?

Ті, кому не байдуже, можуть згадати ще недавні ламання списів з приводу появи в торговельних мережах країни пляшок з етикетками відомих кримських

брендів, вміст яких аж ніяк не міг народитися у відрізаних «адмінкордоном» від держави кримських виноробнях.

Щоб з'ясувати важливі деталі цієї складної справи, ми звернулися до людини, яка володіє комплексом інформації стосовно кримських брендів, і не тільки.

Це – Олександр Лієв. Сьогодні він – голова Асоціації індустрії гостинності України, керівник Кримської правозахисної групи «20 лютого». У недавньому минулому – міністр курортів і туризму АР Крим та депутат Верховної Ради Автономної Республіки Крим, а потім – радник міністра у Міністерстві аграрної політики та продовольства України.

– Є низка аграрних підприємств Криму, які ми тут перереєструємо. В тому числі і «Новий Світ», і «Масандра». Намагаємося взагалі розібратися, що зараз із цим відбувається. Ми розуміємо, що є 72 підприємства, які, по суті, захоплено, і щось треба з цим робити... Щодо «Масандри», то ми маємо концепцію, що державний бренд «Масандра» має бути використаний державою для того, аби оживити виноробні заводи. В нас було 4 великих, діючих, хороших виноробних заводів, які за безцінь було здано в оренду, і термін цієї оренди закінчувався. З цією концепцією ми звернулися до міністерства, але, на жаль, загалом концепцію на даний момент реалізовано недостатньою мірою. Йде пошук, в тому числі – з використанням потужностей різних форм власності. Проте нам тут необхідно запроваджувати роботу вкрай точно, бо за найменшої похибки будемо в результаті мати судову вже дискусію між Україною та Росією щодо використання брендів. От що стосується «Нового Світу», то тут все було зроблено коректно.

→ 3

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ І ПЕРЕДПЛАТНИКИ!

Повідомляємо вам, що ви вже зараз можете передплатити наше видання на 2017 рік. Вартість річної передплати – 153,28 грн.
Індекс: 90269.

Оформити передплату можна через Інтернет, для цього потрібно зайти на сайт ДП «Преса», де подана детальна інформація, а також у будь-якому відділенні «Укрпошти».

Передплачуйте газету «Кримська світлиця», підтримайте кримчан!

Виклик. Це слово сміливо увійшло в сучасний український словник. Його, бадьоре та шляхетне, все частіше вживають замість тьмяного «проблеми» або заподатливого «труднощі». Виклик – це поштовх до дії! 25 жовтня в «Укрінформі» відбулося засідання круглого столу «Рівний доступ до освіти в Україні в умовах нових викликів». Модерувала роботу учасників генеральний директор ГО «Фонд «Відкрита політика» Ірина Жданова. Учасниками були нарівні громадські активісти і держслужбовці. Обговорювалися уточнення до проекту резолюції.

МАКСИМ ДУБОВ'ЯЗ

Викликів означено чотири: Війна. Реформування в освіті та адміністративне. Корупція. Питань обговорено теж чотири. Перше – широке, про головні проблеми в контексті забезпечення рівності доступу до якісної освіти саме під час реформи. Тут було найбільше зламано списів з різними підходами до формату перебування дітей в інтернатах – різного профілю та через різні обставини. Зокрема, через війну, окупацію. Через проживання в «сірій» зоні... Але нарівні – і через проживання в малих гірських селах чи наявність особливих здібностей.

ОСВІТА

ВИКЛИКИ ЧАСУ:

СПІЛЬНИЙ ПОШУК ВІДПОВІДЕЙ

Жваво обговорене питання про підсумки та проблеми спрощеної системи вступу до вишів дітей з «територій».

Про перспективи розвитку дистанційної освіти та екстернату спілкувалися третім пунктом. Ось цитата від заступника міністра інформполітики Еміне Джепаровой. Вказавши, що «нині в Криму менш як 1% школярів мають доступ до української мови», резюмувала: «Фактично, освіта там перетворилася на інструмент відвертої пропаганди, де під гаслами «патріотичного виховання» дітям нав'язують абсолютно режимні речі, де виправдовується режим несвободи... Країна, яка є агресором, скоює ряд злочинів, – і освіта, вчителі виправдовують це!».

І далі: «...За 2,5 роки окупації Криму дітям, які ще пам'ятають українську мову, вивчали українську історію, літературу і правознавство, буде досить легко продовжити освіту... Проте з часом дедалі більше ми матимемо ситуацію, коли діти будуть дистанційовані від української освіти і тут, звичайно, без онлайн-платформи ми далі піти не зможемо».

У фіналі саме таку платформу – «До-ступна Освіта» – було презентовано.

ДОКУМЕНТАЛЬНИЙ ФІЛЬМ «МУСТАФА»

ПРЕЗЕНТУВАЛИ В КИЄВІ

У четвер, 27 жовтня, у Києві вперше показали документальний фільм про лідера кримськотатарського народу Мустафу Джемілева. Мета кінострічки – розповісти людям живу історію українського політика і громадського діяча, котрий уособлює гідність і честь кримськотатарського народу. Про це під час прес-конференції після прем'єри фільму розповіли його автори.

ЛІНА ГОЛУБ

«**Г**оловний герой – Мустафа, а я всього лише той, хто спробував передати на екрані той стан, який був тоді у нього. В мене це вперше, і для мене це великий обсяг роботи... Було дуже цікаво, я дуже радий, що зовні виявився дуже схожим...» – сказав Максим Пасічник, головний герой фільму, який зіграв роль Мустафи

Джемілева. За професією він – кінооператор.

В 90 хвилин з Мустафою Джемілевіч помістили депортацію, його перше ув'язнення і найдовше у світі голодування тривалістю 303 дні. Працювати над фільмом почали ще в лютому 2015 року, робота тривала півтора року. Формат фільму в ході роботи змінювався, було відтворено 5 реальних сцен з життя Мустафи Джемілева. Під час зйомок фільму «Мустафа» команда побувала в 5 країнах світу, записавши 26

інтерв'ю. У документальний стрічку задіяні дисиденти, правозахисники та інші кримськотатарські лідери.

«*Насправді, прийняти рішення займатись цим фільмом було непросто, тому що Мустафа Джемілевіч – не проста особистість. Я навіть не уявляв, як його вмістити в якийсь хронометраж, тому що довелося би розказувати про якусь одну подію в його житті під мікроскопом, щоб вкласти в 60-90 хвилин. Ми пішли шляхом, обираючи головні події з його життя...*» – розповів Ахмед Сарихалілі, режисер фільму.

Продюсер стрічки Таміла Ташева повідомила, що показувати фільм в окупованому Криму не будуть, щоб не піддавати загрози життя тих активістів, які там зараз є. Документальна кінострічка буде доступна жителям Криму через українські канали, що транслюють на півострові по супутнику.

150 тисяч гривень на проект пожертвували звичайні українці, 50 тисяч доларів виділив один із американських фондів. Масовий прокат документального фільму «Мустафа» планується в Україні та Європі.

«СВІТЛИЦЯ»

В ХЕРСОНІ

Якщо Крим – це орден на грудях планети, то Херсонщина – це та жовто-блакитна стрічечка, без якої він не втримався б на своєму місці. Цей край завжди був першим, приймаючи вимушених переселенців з Криму. Цей край став на заваді планам поширення кримського сепаратизму на материк. Херсонська область досі володіє Північним Арабатом – тією часточкою Криму, що не дісталася окупантам.

ВАЛЕРІЙ ВЕРХОВСЬКИЙ

КОНТАКТИ

Херсон зустрів власного кореспондента Хусмішкою південного сонця, майже кримською погодою... та пропозицією видавати «Кримську світлицю» у Херсоні – а це свідчить, наскільки близько сприймають херсонці все, що стосується Криму.

Раз на місяць у Херсонській обласній бібліотеці для юнацтва імені Бориса Лавренюва відбуваються збори клубу «Літерра». Це – об'єднання, яке згуртувало молодь, небайдужу до художнього слова, до книжки. У наш час, коли цікавість молодих до читання знижується, коли нові форми подачі інформації дещо потіснили звичну атмосферу бібліотек, працівники книгозбірні спільно з молоддю «Просвітою» започаткували цей клуб з метою зацікавлення молодих людей (відвідують засідання клубу переважно студенти) не просто літературою, а розвитком особистості через гарну літературу, через власну творчість, розкриття талантів. За філіжанкою запашної кави (а меценатом молодіжного літературного клубу є кав'ярня «Дон Марко») засідники «Літерри» слухають цікаві розповіді про відомих письменників, про жанрові напрями сучасної літератури, про нові книжки херсонських – і не лише херсонських – авторів. 27 жовтня у клубі «Літерра» презентували нашу газету. Це було відкриття вже восьмого «сезону» літературного клубу. Для більшості тих, хто прийшов, знайомство з «Кримською світлицею» відбулося вперше. Раніше мало хто чув про цю газету, однак сьогодні, розділивши долю кримчан і опинившись «вимушеною переселенкою», «Світлиця» поволи стає справді всеукраїнською. За цей чудовий літературний вечір дякуємо колективу бібліотеки імені Лавренюва та незмінній ведучій літературного клубу Юлії Майстренко.

ОЛЕКСАНДР ЯРОШЕВСЬКИЙ

ІНТЕРВ'Ю

– А чому не Бахмутський завод, а Харківський? Відомо ж, що останній використовує зовсім інші технології, ніж Бахмутський, де технологія набагато ближча до тієї, яка в Новому Світі?

– Бо Бахмутський завод – приватна власність. І «Сонячна Долина», до речі, – теж приватне виробництво. А от Бахмутському заводу ми теж зробили цікаву пропозицію. Розумієте, є бренд, а є технологія. Це дві різні речі.

– ...Й у виноробстві вони дуже тісно пов'язані...

– Однак використання бренду – це одна історія, використання технології – інша. От тут – використання саме бренду. Бренд «Новий Світ» – може бути хоч шоколад «Новий Світ»! Оце «шампанське» під брендом «Новий Світ» – вино ігристе, власне кажучи, воно вироблено за харківською технологією. Харківське ігристе, це загальновідомо, залишає бажати багато кращого. Та харківський «Новий Світ» – це найякісніше з того, що взагалі може розливати Харківський завод. І Харківський завод шампанських вин – це єдиний державний завод шампанських вин, що залишився в Україні після анексії Криму. Тому тільки там було правомірно використовувати державний бренд «Новий Світ».

Ми вели переговори з трьома потенційними виробниками. В Одесі теж є державний завод, але він в оренді, й орендареві було вигідніше зберегти умови оренди і продовжити її, ніж «завести» до себе ще й бренд «Новий Світ» з подальшими реформами і ризиками, які вони чомусь там угледіли. В Бахмуті зацікавилися, але там ми вели розмову не про бренд, а про відновлення технології. Бо міністерство аграрної політики володіє більш ніж двадцятьма технологіями, вони там є, на папері, – ми їх врятували з Криму. Але в міністерстві тоді були власні внутрішні проблеми, тим не менш, ми офіційно передали від міністерства необхідну документацію в Бахмут із тим, щоб вони відновили в себе принаймні три автентичних види шампанського «Новий Світ» – три основні найпопулярніші марки. І там процес пішов, але потім були зміни в міністерстві і подальша історія мені не відома. Але, впевнений, у цьо-

НЕ ХЛІБОМ ЄДИНИМ

му напрямку варто продовжувати докладати зусиль.

– А як «Інкерман» і «Коктебель»?

– «Коктебель» – приватний, «Інкерман» в оренді. Останній, до речі, все зробив, як бізнесмен, – красиво, правильно й раціонально. Він зберіг «Інкерман» у Криму і залив ним Росію, а зареєструвавшись в Україні, займає помітне місце й на нашому ринку.

– Повернемося до «Масандри». Ми зрозуміли: є бренд, а є технологія... Але як бути з місцевістю? Бо й директор «Масандри», тієї, яка перереєстрована «на материк», відверто каже, що, приміром, «Мускат білий Червоного каменя» виробити тут неможливо?

– Кожна історія різна. Ми говоримо про три державні бренди: «Новий Світ», «Масандра», є ще «Магарач» – він в іншому підпорядку-

ванні, в Національній академії аграрних наук. Їм ми теж допомаємо, консулюємо, супроводжуємо юридично процес реєстрації

ЄДИНИЙ ВІРНИЙ І ЗАКОННИЙ ШЛЯХ – ВІН РЕАЛЬНО ОДИН. ЦЕ, ЯК ВЖЕ БУЛО ЗАПРОПОНОВАНО, НА ВИКОНАННЯ ЗАКОНУ ПРО «МАСАНДРУ» ДЕРЖАВА МАЄ ПОВЕРНУТИ З ОРЕНДИ ПРИНАЙМНІ ОДИН ІЗ СВОЇХ ЗАВОДІВ І РОЗГОРНУТИ НА ЙОГО ПОТУЖНОСТЯХ ВИРОБНИЦТВО ПІД БРЕНДОМ «МАСАНДРА» ВИН «МАСАНДРА». Є ЩЕ Й ІНШИЙ ШЛЯХ: ЗМІНИТИ САМ ЗАКОН ПРО «МАСАНДРУ»

ХАРКІВСЬКИЙ ЗАВОД ШАМПАНСЬКИХ ВИН – ЦЕ ЄДИНИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЗАВОД ШАМПАНСЬКИХ ВИН, ЩО ЗАЛИШИВСЯ В УКРАЇНІ ПІСЛЯ АНЕКСІЇ КРИМУ. ТОМУ ТІЛЬКИ ТАМ БУЛО ПРАВОМІРНО ВИКОРИСТОВУВАТИ ДЕРЖАВНИЙ БРЕНД «НОВИЙ СВІТ»

бренду. Так от, відомо, що шампанське «Новий Світ», приміром, вироблялося з ледь не наполовину не кримського походження вино-матеріалів. І взагалі, це не так уже й важливо саме для «Нового Світу», бо в них і власних виноградників жодного гектара. А от вина марки «Сонячна Долина», тим більше «Масандри» – там інша історія. Там вкрай важливо, на якому схилі, якого року врожаю вино-матеріал й таке інше. Тож використання бренду «Масандра» можливо тільки у використанні бренду й кількох технологій для деяких «сухих» вин, а саме – молодих столових вин. Це – нескладні технології, і їх можна відновити автентично, повністю, тут, у нас, на півдні України. Але є ще й інша ситуація: бренд «Новий Світ» – у підпорядкуванні міністерства аграрної політики, і з ним вже все гаразд, а бренд «Масандра» захищений Законом України про «Масандру». І використовувати торговельну марку «Масандра» можна тільки на тих продуктах, які виконано на потужностях заводу «Масандра». Це ключовий момент: не тільки з відповідного винограду, там навіть прив'язка не тільки до винограду, а й до території, та ще й на відповідних потужностях. Тут також є певні «шпарини» для виконання букви закону, але вони також потребують створення та виконання відповідних рішень та заходів. І тоді на потужностях «Масандри» ми можемо випускати вино під брендом «Масандра», – не обов'язково автентичне, але під брендом. Робити це треба.

– Для чого, як не йдеться про повну автентичність?

– По-перше, для того, щоб зберегти марку. По-друге, за останні кілька років світ дуже змінився, ясна річ, що таким, як раніше, він уже не буде. Але це збереже за нами бренд, його присутність на ринку – як на українському, так і на міжнародному. «Масандри» варто

представляти хоча б молоді свої вина – адже на міжнародному ринку попит на них є. І цей попит треба задовольняти. Це збереже логістичний ринковий ланцюжок: на ринку миттю конкурентні місця займають! Мета була саме в цьому. Хоча шлях, яким пішли зараз у міністерстві, в мене викликає певні сумніви. На мою думку, обрано якийсь дуже складний хід. Не буду заглиблюватися в деталі – майбутнє покаже.

– Є інший спосіб?

– Єдиний вірний і законний шлях – він реально один. Це, як вже було запропоновано, на виконання Закону про «Масандру» держава має повернути з оренди принаймні один із своїх заводів і розгорнути на його потужностях виробництво під брендом «Масандра» вин «Масандра». Є ще й інший шлях: змінити сам Закон про «Масандру».

– А в чому зараз проблема?

– Вона в міністерстві. Складається враження, що новий міністр Кримом взагалі не цікавиться. Тому «Масандра» в зв'язку з таким станом речей вимушена шукати інші можливості для виробництва через якісь домовленості. Але без виконання вищезазначених умов цей шлях настільки заплутаний, що є ризик заплутатися остаточно. Бити на сполох, можливо, немає сенсу, бо принаймні хоч щось корисне робиться. Але ми не можемо ризикувати і створювати підстави для звинувачень у дискредитації використання державою власного бренду «Масандра». Про цей стан речей вже багато було публікацій. До того ж є приклади відверто шахрайського використання торговельної марки, з'являються й відверті артефакти, навіть Прокуратура АР Крим мала нагоду втрутитися... Держава має займатися цим комплексом проблем системно і зацікавлено...

На завершення варто зазначити дещо. В березні минулого року сенат Франції прийняв поправку до закону про сільське господарство. Згідно з нею, французьке вино відтепер має статус «культурного, гастрономічного та ландшафтного спадку країни». До того ж французькі парламентарі також ухвалили закон про захист найменувань вин за походженням та закріпили право юридично оскаржувати використання захищеної марки вина і назви регіону його виробництва. Це – Європа. Ми теж. Отже, є з чим наполегливо працювати. Бо воно того варте.

21 жовтня 2016 року вікарій Київської митрополії УПЦ МП, духовник Фонду пам'яті Блаженнішого митрополита Володимира, митрополит Переяслав-Хмельницький і Вишневський Олександр (Драбинко) повідомив, що в селищі Морозівка Севастопольського регіону в ніч напередодні свята Покрови було спалено трапезну та корпус чоловічого монастиря в ім'я преподобного Паїсія Величковського, а на його воротах з'явилися написи «Долой сабодановщину» (від прізвища попереднього очільника УПЦ МП митрополита Володимира Сабодана) та «Русская земля для русских». Перед цим намісник і ченці монастиря неодноразово отримували погрози.

СЕРГІЙ КОНАШЕВИЧ

На подію кримські представники церкви Московського патріархату та ЗМІ відреагували з запізненням і доволі своєрідно: мовляв, «скандальний» київський священик, який є одним з лідерів проукраїнського крила УПЦ МП і активним прибічником розширення її автономії з перспективою автокефалії, насмілювався звинуватити добросовісних кримчан у підпалі монастиря. За словами благочинного севастопольського округу УПЦ МП о. Сергія Халоти, пожежа в монастирі справді була, але нібито через необережне поводження з печами, які опалюють приміщення.

Перед тим митрополит Олександр повідомляв, що севастопольський «начальник відділу в справах національностей і релігійних організацій» Володимир Рябих телефоном вимагав у принизливому тоні від намісника документи на право власності на землю і погрожував закриттям монастиря, назвавши його «приватною крамничкою»: мовляв, «на території Росії» не

Паїсївський монастир під українським прапором. 2009 рік

РЕЗОНАНС

«ДОЛОЙ С РУССКОЙ ЗЕМЛИ»: ЗНИЩЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО МОНАСТІРЯ В КРИМУ

можуть існувати «іноземні» релігійні спільноти. Причина цих заяв – у ставропігії (самоврядності) монастиря: він єдиний у Криму й один з десяти в Україні підпорядковується безпосередньо київському митрополитові.

З ІСТОРІЇ ЗАСНУВАННЯ МОНАСТІРЯ

Сама історія монастиря нагадує пригодницький роман. Ініціатором заснування обителі став ієромонах Паїсій (Дмоховський), який після служіння в РПЦ переїхав з Москви до Криму, став кліриком УПЦ МП і був призначений благочинним Севастополя та настоятелем Володимирського собору в Херсонесі, відновлюваного під патронатом президента Леоніда Кучми і його дружини та за сприяння Київської міської адміністрації.

У 1999 році колишній офіцер військового флоту Валерій Щипаков пожертвував земельну ділянку в Морозівці на будівництво монастиря, заплановане о. Паїсієм.

Згодом жертводавець стає ієромонахом, прийнявши ім'я Макарій. О. Паїсій, який на той час перейшов у юрисдикцію УПЦ КП і мав титул єпископа Одеського і Балтського, призначає його першим ігуменом молодшої обителі. За кілька років о. Макарій за станом здоров'я був почислений на спокій і призначений духовником монасти-

ря, з часом він стає настоятелем храму на честь святого Климента Римського при навчальному загоні ВМСУ в Севастополі. Під час анексії Криму і захоплення військової частини храмові приміщення було відібране і розгромлене. Всі спроби керуючого Кримською єпархією УПЦ КП архієпископа Климента вирішити з «владою»

Севастополя це питання виявилися марними: храм вірянам так і не повернули. Внаслідок цих подій в о. Макарія стався гіпертонічний криз.

«МЫ ТЕПЕРЬ ТУТ КАЖДЫЙ ДЕНЬ СЛУЖИТЬ БУДЕМ»

За спогадами очевидців, у 2001 році на територію монас-

тиря доволі часто приїжджали невідомі похмурі чоловіки в рясах, читаючи мешканцям Морозівки лекції про церковну «канонічність», які завжди закінчувалися однаково: «*Мы теперь тут каждый день служить будем*». Селяни марно прохали місцеву адміністрацію захистити їх від надокучливих гостей. З ініціативи севастопольських представників УПЦ МП до місцевої прокуратури надійшла скарга на о. Паїсія через те, що 28 червня до Дня Конституції України він провів богослужіння на Херсонесі: мовляв, тоді «*украинские боевики (жінки та діти) нарушали покой и порядок националистическими возгласами*» (співаючи «Многая літа» і вигукуючи «Слава Україні»). Також поширювалася інформація, що о. Паїсій має неприродні статеві нахили і спонсорує наркоманію ченців і парафіян, а ті, своєю чергою, хворіють на гепатит «В» і «С» та на СНІД. У результаті обрехані люди були змушені проходити обстеження, щоб спростувати ці наклепи.

Того ж року, на десяту річницю Незалежності України, активісти вирушили п'ятьма автобусами з Сімферополя до Володимирського собору в Херсонесі на урочистий міжконфесійний молебень за Україну. Завдяки міліції захід відбувся без провокацій. Проте напередодні місцева влада намагалася всіяко не допустити українців у Херсонес. 22 серпня силовики, прибувши до Паїсївського монастиря, відвезли архимандрита до начальника севастопольської міліції Миколи Ільчова. На вході до кабінету о. Паїсій привітав генерала зі святом Незалежності, однак у відповідь Ільчов цинічно звелів священикові забиратися на материкову Україну, додавши: «*Севастополь был и есть городом русской славы, и мы тут вам с вашим Филаретом танцевать не позволим! Никогда ничего украинского тут не приживётся! Это понимать надо!*». Після цього почалася брудна лайка на адресу о. Паїсія та патріарха Філарета. Перед священиком у Севастополі зачинили-

Ігумен Гавриїл Анісімов (УПЦ КП) та о. Микола Квич (УГКЦ) правлять панахиду за жертвами Голодомору. Севастополь, 2008 рік

ся практично всі двері адміністративної та державної влади через тривалу контрпропаганду, наслідком якої стає і його каліцтво: повідомлялося, що він дістав переломи хребта й руки під час сутичок з нападниками.

«СЛУЖУ ТІЙ ЦЕРКВІ, ЯКА Є НА МОЇЙ БАТЬКІВЩИНІ»

На початку літа 2004 року о. Паїсій переїздить до морозівської обители, відновивши зведення храму, на який за рік були встановлені бані та хрести, придбані на пожертви зірки російської естради Лариси Доліної. У 2005 році Священний Синод УПЦ КП дарував монастиреві ставропігію. В червні 2006 року монастирський храм був освячений о. Паїсієм, на той час його намісником, який мав титул єпископа Фастівського. На освяченні був присутній меценат обители, директор компанії «Укргазтехкомплекс» Сергій Гіренко з дружиною Іриною. Наприкінці 2006 року за рішенням Священного Синоду УПЦ КП о. Паїсій вирушив до США, куди з титулом єпископа Бориспільського був призначений керуючим парафіями.

Новим намісником монастиря став ігумен Гавриїл (Анісімов), який разом з о. Паїсієм прибув до Криму з Одеси, де пройшло його життя. У 2008 році він урочисто освятив місце під кашличку біля ринку на вул. Юмашева в Севастополі, проте будівництву завадив місцевий проросійський актив. Також віряни були несправедливо оштрафовані за акцію закладення наріжного каменя, а також за невведення в експлуатацію релігійної споруди в монастирі. Сам архимандрит Гавриїл в інтерв'ю газеті «Слава Севастополя» за рік розповів, що до УПЦ КП перейшов у 2004 році з УПЦ МП, в якій до того перебував вісім років. «Служу тій церкві, яка є на моїй Батьківщині, і не вклоняюся чужим панам. Я – не націоналіст, але патріот своєї Батьківщини», – казав він. На ту мить о. Гавриїл зазначав, що в Севастополі налічуються три парафії УПЦ

Митрополит Олександр Драбинко (праворуч) та архимандрит Гавриїл (Анісімов). 2013 рік

Ченці Паїсійського монастиря з архимандритом Гавриїлом (Анісімовим) стоять між українськими військовими та російськими загарбниками. 3 березня 2014 року

Монастирська будівля після пожежі. Жовтень 2016 року

КП, і з завершенням будівництва храму в районі Юмашевського ринку мала з'явитися четверта.

«ГНІЗДО РОЗКОЛЬНИКІВ» ПЕРЕТВОРЮЄТЬСЯ НА «СВЯТУ ОБИТЕЛЬ»

Тим часом єпископ Паїсій був почислений за штат через «негідну поведінку» і незабаром безуспішно спробував приєднатись до УГКЦ, після чого в грудні 2010 року повернувся до Криму, де був прийнятий до УПЦ МП в званні архимандрита, перед цим «принісши покаяння у гріху розколу» перед митрополитом Лазарем. Невдовзі він прийняв велику схиму і нове ім'я – Лазар. До УПЦ МП разом з ним за кілька місяців перейшов і Паїсійський монастир, над яким до того майоріли прапор України та штандарт патріарха Філарета. Монастир отримав ставропігію вже від ми-

трополита Володимира, після чого в місцевих ЗМІ «гніздо розкольників» перетворилося на «святую обитель». У 2013 році архимандрит Лазар несподівано повернувся до США, оголосивши там себе очільником «Соборноправної Української автокефальної православної церкви», і після цього отримав заборону в священнослужінні від митрополита Володимира. Відтоді його слід губиться.

Ініціатором будівництва братського корпусу Паїсійського монастиря вже після його переходу до іншої кон-

тра, що між ним і митрополитом Олександром Драбинком відбувалася очна ставка.

«НЕВЖЕ ВИ ПІДЕТЕ НА БРАТІВ ЗА ВІРОЮ І ХРЕЩЕННЯМ?»

2 березня 2014 року на своїй сторінці в Facebook митрополит Олександр, який приїздив у той період до Паїсійського монастиря, виклав пряму мову архимандрита Гавриїла (Анісімова), котрий з іншими священниками став у Балаклаві між вояками РФ і України, щоб запобігти протистоянню: «Почали правити молебень про замирення ворогуючих. Військові шоковані, не розуміють, що з нами робити. Підійшов дядько в цивільному, попросив нас відійти від воріт військової частини. Я сказав, що ми не можемо піти, наша християнська совість каже нам, що ми повинні стояти тут, щоб не пролилася братня кров, і ми будемо тут молитися. Приблизно за годину військові почали стискати кільце в бік воріт. Я підняв хреста високо над головою, потім став голосно казати їм: «Невже ви підете на братів за вірою і хрещенням?». За деякий час вони почали відступати. Народ (не весь, але дуже багато) почав гукаати воякам, щоб вони зупинилися. Потім приїхали прихильники РФ з гаслами й закликами про приєднання до Росії. Ми стояли до 21:00, невпинно читали Ісусову молитву. Війська РФ почали збиратися, поступово почала відходити техніка, вояки сіли в машини й поїхали. Ми відправили подячний молебень, люди дякували, плакали. Сьогодні їздив, подивився, військових нема».

Після анексії Криму архимандрит Гавриїл, якому згаданий вчинок пригадували не раз, прибирає зі своєї біографії дані про служіння в УПЦ КП, а в підмосковному Ногінську відкривається крамниця з продажу трав'яних чаїв від монастиря із зазначенням адреси: «Росія, Севастополь, Балаклавський район». Однак усе це не допомагає. В лютому 2016 року експерт Українського неза-

лежного центру політичних досліджень Юлія Тищенко розповіла про два випадки депортації на материкову Україну ченців Паїсійського монастиря, що зберегли українське громадянство: «Багато з них не підтримали анексію, не взяли російських паспортів, і були випадки їхньої депортації за порушення паспортного режиму. В самій церкві про це практично не говорять чи не хочуть говорити. Здавалося б, доволі лояльна УПЦ МП і окремі її віряни сьогодні перебувають у Криму в дуже неоднозначному становищі». За інформацією експертів, до кримських монастирів постійно навідувалися представники російської міграційної служби з перевітками документів. Згадувалося, що за міграційну карту одного ченця, прострочену на півтора тижня, довелося заплатити штраф у 6500 рублів (більше 2600 гривень).

ВІД СЛІВ ДО РАДИКАЛЬНИХ ДІЙ?

Поява в Криму священників УПЦ МП з материка обурювала проросійську частину суспільства півострова ще задовго до його анексії: на думку деяких осіб, це спричиняло поступове витискання проросійських священників з провідних місцевих храмів. Після березня 2014 року для прибічників сепаратистського руху в Криму справжнім шоком стало формальне залишення єпархій півострова в юрисдикції УПЦ МП. Час від часу і в церковному, і в громадському середовищі Криму порушується питання про пряме перепідпорядкування парафій Московській патріархії та заміну священників на «нормальних», тобто російських. Можливо припустити, що прибічники ідеї очищення церкви Московського патріархату в Криму від «бандерівського елемента» перейшли від слів до радикальних дій, попри проросійську діяльність багатьох місцевих священнослужителів. Як події розгортатимуться далі – спрогнозувати важко.

Багато з них не підтримали анексію, не взяли російських паспортів, і були випадки їхньої депортації за порушення паспортного режиму. В самій церкві про це практично не говорять чи не хочуть говорити. Здавалося б, доволі лояльна УПЦ МП і окремі її віряни сьогодні перебувають у Криму в дуже неоднозначному становищі

АВТОР НАЦІОНАЛЬНОГО ГІМНУ УКРАЇНИ ПОВЕРНУВСЯ ДО САДИБИ СИМИРЕНКІВ

Напередодні найвеличчішого українського свята Покрови, у родинній садибі Симиренків Платонів Хутір, відбулося відкриття меморіальної дошки видатному ученому, громадському й політичному діячеві України, автору Національного гімну Павлу Чубинському. Дошку встановили на будинку, в якому нині діє Музей родини Симиренків. Ініціаторами цієї важливої державницько-патріотичної акції стали: президент Фонду Павла Чубинського Міжнародної асоціації козацтва Олександр Конечний, віце-президент Фонду Михайло Волков, голова Черкаського крайового товариства ім. полковника Корсунського полку Івана Золотаренка, отамана Городищенського полку ім. Максима Кривоноса Сергій Ковела. Про зв'язки Павла Чубинського з відомим меценатом Василем Симиренком детальніше в матеріалі відомого кримчанина, симиренкознавця П. Вольвача.

**ПЕТРО ВОЛЬВАЧ,
ДІЙСНИЙ ЧЛЕН НТШ,
ЧЛЕН НСПУ**

Після майже семирічного північного заслання Павло Чубинський у 1869 році повернувся в Україну. На той час вже відомий дослідник Архангельщини та її околиць, як людина, яка перебувала під постійним поліцейським наглядом, він виявився безробітним у рідному Києві. Позбавлений будь-якого заробітку, учений потерпав від величезної матеріальної скрути.

На допомогу вчорашньому політичному засланцю прийшли давні друзі, професори Київського університету – правник Олександр Кістяківський та історик Володимир Антонович.

Сергій Ковела, отаман Городищенського полку ім. М. Кривоноса, начальник штабу Черкаського крайового козацтва Яків Мороз, Олександр Конечний, президент Фонду ім. Павла Чубинського

Немає сумніву у тому, що саме вони відрекомендували Павла Чубинського своєму доброму знайомому підприємцю-цукрозаводчику Василю Симиренку. На той час він стояв біля керма славетної торгово-промислової фірми «Брати Яхненки-Симиренко». Йому був потрібен надійний помічник і фахівець, який би навів лад у занедбаному попередньою адміністрацією доповідстві, фінансовій документації та статистичній звітності.

Перебуваючи на Городищині, на симиренківських

заводах, Павло Чубинський створив перше в Російській імперії Технічне товариство і став його секретарем (фактично він його очолював). З його ініціативи Товариство стало видавати «Ежегодник по свеклосахарній промисленості». На Городищині видатний учений підготував також вельми цінну статистичну працю «Свеклосахарные заводи Российской империи с официальными статистическими данными за кампанию 1872-1873 гг.». Праця побачила світ лише у 1874 році. Сьогодні це безцінний

для істориків цукрової промисловості та учених-статистів добротний матеріал.

Павло Чубинський, як зазначали сучасники, був не лише різнобічно обдарованою людиною, а й мав великий організаторський талант і вирізнявся кипучою енергією. Він завжди був у полоні ідей та творчих планів. Його близький товариш Кость Михальчук, який теж певний час працював і в заводській школі, і в адміністрації симиренківських заводів, писав: «Щоб згуртувати й поживити інтерес сус-

пільства, Чубинський у Городищі, як колись у Барішполі (Борисполі), улаштував вечірки, бали з музикою, вистави, в яких і сам брав участь... Тут, у Городищі, ми організували з Чубинським гурток з різними національно-культурними завданнями...».

На жаль, така співпраця Павла Чубинського з Василем Симиренком на Городищині тривала недовго – з 1869 до 1873 року. Підприємець змушений був виїхати до села Сидорівки, розташованого у сусідньому Корсунському повіті. А Павло Чубинський з дружиною та малолітнім сином того ж 1873 року виїхав до Києва.

Знайомство із творчою спадщиною Чубинського показує, що роки перебування його у симиренківській садибі та праця на городищенських заводах – найбільш плідні у його творчій біографії. А вже упродовж 1869-1870 рр. учений здійснив широкомасштабну етнографічно-статистичну експедицію по Україні, Білорусії та Молдові. Саме у цей період він підготував свої найважливіші наукові праці: «Очерки народных юридических обычаев и понятий в Малороссии (1869) та сім томів «Трудов етнографічно-статистической экспедиции в Западно-Русский край». Дещо пізніше за ці праці Павло Чубинський отримав найпрестижніші на-

городи: 1873 р. – золоту медаль Російського географічного товариства, золоту медаль на Міжнародній виставці у Парижі (1875 р.) та Уваровську премію Російської Академії наук (1879 р.).

Немає сумніву у тому, що провести такі досить витратні, багатопланові та ґрунтовні етнографічно-статистичні дослідження учений зміг лише при солідній фінансовій підтримці Василя Симиренка. Адже власних коштів на це учений не мав. На жаль, документальних підтверджень зазначеної версії поки що не маємо.

Меценат також підтримував діяльність та наукові праці Південно-Західного відділу Російського географічного товариства. Відомо, що розташований у Києві Відділ цього товариства був насправді самостійною організацією і не підпорядковувався Петербургу. Рік його створення (1873) збігається з приїздом Павла Чубинського до Києва. Безперечно, що і програмні засади новоствореної організації: вивчення географії, етнографії, економіки і статистики України входили в коло наукових інтересів ученого. Відділення встигло видати лише два томи наукових праць. Серед перших авторів видання знову бачимо когорту старогромадівців: В. Антоновича, О. Русова, В. Берштама, О. Колосовського, Ф. Вовка, М. Драгоманова, М. Левченка і самого Павла Чубинського.

Найбільшим науковим досягненням Відділу стала підготовка і проведення у серпні 1874 р. Третього археологічного з'їзду в Києві. Через рік Відділ взяв активну участь у Міжнародному географічному конгресі в Парижі. Вихід української громадської організації на міжнародну арену та патріотична спрямованість усіх публікацій викликали занепокоєння царської адміністрації.

Масштабність діяльності Відділу та його величезний вплив на українське суспільство є переконливим доказом того, що фінансова підтримка Василем Симиренком усіх проєктів Павла Чубинського, започаткована на Городищині, тривала й у Києві. А тісна співпраця мецената з видатним ученим не припинялася.

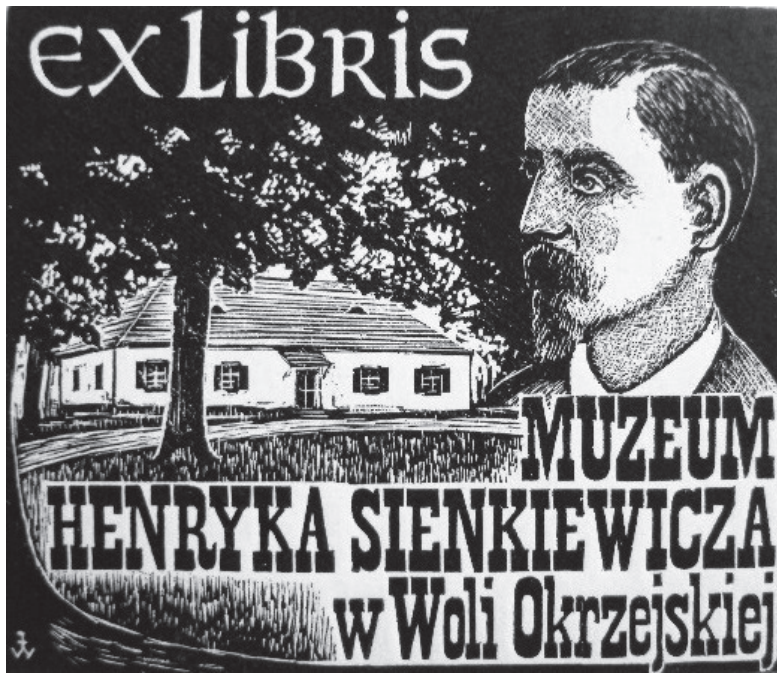
ІМЕНА

Усім добре відомо про татарське коріння видатного польського письменника Генрика Сенкевича, якому цього року у травні виповнилося 170 років від дня народження. Відомо, що по батьківській лінії він належав до так званих білоруських татар і походив із дуже знатного роду. Збереглися легенди, що один з його предків був «темником» (тисячником) у татарському війську Тохтамиша, який перейшов на службу до Великого князя литовського Вітовта. Не випадково Генрик Сенкевич обрав собі за літературний псевдонім «Літвос», під яким друкував свої твори.

ВАДИМ ПЕРЕГУДА

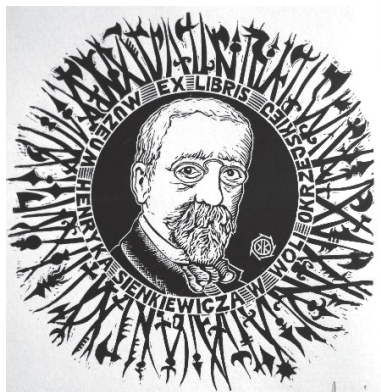
Спеціально і глибоко татарські корені польського письменника ніхто не досліджував, але на сьогодні існує не тільки форум численних носіїв цього прізвища, а й древнє село Синкевичі, що знаходиться на території сучасної Білорусі, яке було засновано, можливо, нащадками татарського темника Сенке. Багато відомо і про рідного брата Сенке – Богдана, який став засновником шляхетного роду Полторжицьких.

В Актах Віленської археографічної комісії, актах о литовських татарах, том XXXI, знаходимо ім'я княгині Айши Азюлевичівни Сенкевич, а також князя Ходца Сенкевича (документ № 242, від 18.06.1667 року), князя Романа Сенкевича, ротмістра його королівської моці, князя Юзефа Сенкевича і його дружини, Мартина Сенкевича тощо. Те, що ці особи, які сповідували мусульманство, мають пряме відношення до далеких пращурів письменника, не викликає сумніву – жили їхні нащадки, та ще й досі живуть на землях по лінії: Троки (Трокай) – Вільнюс – Ошмяни – Острівець – Гродно. Ці історичні міста знаходяться у межах двох воєводств – Віленського і Троцького, які виникли ще за часів Городельської унії 1413 року. Троцьке воєводство виникло у результаті об'єднання Троцького і Гродненського князівств, де за добру службу предки Сенкевича отримали землі. Документи,

НА СЬОГОДНІ У БІЛОРУСІ, ЛИТВІ ТА ІНШИХ ДЕРЖАВАХ МАЮТЬ ПРОЖИВАТИ ТИСЯЧІ РОДИЧІВ, ДАЛЕКИХ І БЛИЗЬКИХ, ГЕНРИКА СЕНКЕВИЧА. ПРИБЛИЗНО НЕ МЕНШЕ 5000 РОДИН, ЯКЩО УМОВНО ВВАЖАТИ 1397 РІК ЗА ДАТУ ПЕРЕСЕЛЕННЯ ТАТАРСЬКОГО РОДУ ДО ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО, МАЄ ПРОЖИВАТИ У СВІТІ, ЯКІ ТИМ ЧИ ІНШИМ СПОСОБОМ МОЖУТЬ БУТИ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ РОДОМ СЕНКЕВИЧІВ

ТАТАРСЬКІ КОРЕНІ ГЕНРИКА СЕНКЕВИЧА

які стосуються князівського і шляхетного роду Сенкевичів, фіксуються від 1665 до 1720 років. Нащадки татарського хана Алі-Бердея дійсно претендували на князівський титул, достеменно відомо, що значно пізніше від них походить два шляхетних польських роди: Сенкевичів і Полторжицьких. Багато нащадків «Сенке» (у перекладі з татарської це ім'я означає «сокіл») і досі живуть в Ошмянах, недалеко від Понар, якими вони колись володіли.

Зовсім поруч, у Островецькому районі, с. Дубники, у 1887-1888 році Генрик Сенкевич гостював у своїх родичів і знайомих. Саме тут був написаний історичний роман «Пан Володзівський», була задумана історична епопея про боротьбу зі шведами «Потоп». Прототипами багатьох історичних персонажів стали його родичі і знайомі, з якими зустрічався і спілкувався

ІСТОРИЧНІ ФАКТИ

«...З 1384 до 1395 року точилася безкомпромісна боротьба Тохтамиша з Тамерланом за Золоту Орду. Переміг у ній «Великий Хромець». Після нищівної поразки на Терек залишки війська Тохтамиша бігли в Молдавію, Московію і Литву. Сам бунтівний хан попрямував до Криму... Однак і там йому не було спокою. У 1397 році, під час спроби оволодіти багатотою Кафою, він був розбитий Темір-Кутлугом і втік до Києва, щоб просити допомоги у могутнього Вітовта... Великий князь відгукнувся на прохання Тохтамиша. В кінці літа 1397 року Вітовт зібрав у низинах Дону велике військо і рушив його в Крим. 8 вересня поблизу Кафи він розбив загоми місцевих беків і музів і повернув Крим Тохтамишу. Саме в цей час великий князь вивів з кримських степів багатотисячний татарський полон. Частиною полонених татар він посадив на південних кордонах своєї величезної держави, багатьох подавав Ягайлу, який уже став на той час польським королем, а більшу частину розселив у Литві – Білорусі... Таким чином, з 1397 року розпочинається 600-річна історія білоруських татар...»

Зі статті «Потомки хана Тохтамиша» / Науково-документальний журнал «Ехо веков»

письменник, перебуваючи у садибі Мінейко в Дубниках.

На сьогодні у Білорусі, Литві та інших державах мають проживати тисячі родичів, далеких і близьких, Генрика Сенкевича. Приблизно не менше 5000 родин, якщо умовно вважати 1397 рік за дату переселення татарського роду до Великого князівства Литовського, має проживати у світі, які тим чи іншим способом можуть бути пов'язані із родом Сенкевичів. У цьому питанні остаточну крапку могло би поставити поєднання генеалогії із генетичними дослідженнями, які сьогодні є такими популярними у світі, але всьому свій час. В інтернет-просторі нам вдалося знайти групу і не одну, яка об'єднує носіїв цього славного прізвища. На одному з форумів, присвячених генеалогії родини Сенкевичів, Антон Смирнов з родини Сенкевичів, зазначає: «Я теж з роду Сенкевичів. Знаю, походження прізвища – татарське, з тих татар, що перейшли на службу до Великого князя литовського разом з ханом Тохтамишем. Є поселення Синкевичі, там колись вони жили і масово перейшли з мусульманства в католицизм. Нащадки музри чи тисячника Сенке (Шенке). Генрик Сенкевич з цього роду. У нього багато родичів, але для цього (для правдоподібності) потрібно робити генетичну експертизу. У нащадків татарської знаті-аристократії завжди було дуже ба-

гато дітей-нащадків. Тому й не дивно, що рід розрісся і роз'їхався по всьому світу. Багато Сенкевичів (Сінкевичів) проживало в Ошмянах під Вільно, могили їх досі можна побачити на старому цвинтарі. Вони були хорошими воїнами, які здавна чесно служили Речі Посполитій. Колись це був дуже знатний і багатий рід, але це було дуже давно, ще за часів Золотої Орди. Польський орієнталіст Я. Шинкевич вважає, що в деяких тюркських мовах слово «szahun» або «szahin» означало «сокіл». Що ж, цілком реально в старотатарській, вірніше, старотюркській традиції називати синів іменами пернатих хижаків. Утім, в арабській мові існує ще й слово «sahane», що означає «прекрасний».

Щороку, 15 листопада, у день смерті великого польського письменника, уся його родина збирається у Варшаві, де проходить Божя служба в інтенції святої пам'яті Генрика. Нащадки Генрика Сенкевича збираються на могилі свого пращура, прах якого у крипті собору.

У наступному 2017 році ми будемо святкувати 620 років історії «білоруських татар», нащадком яких є великий польський письменник Генрик Сенкевич. 620 років тому Великий литовський князь Вітовт, зібравши велике польсько-литовсько-українське військо, зміг розбити війська Тимура і повернути Крим своєму вірному союзнику – хану Тохтамишу. З тих часів починається історія «білоруських татар», які пізніше прийняли католицизм і стали засновниками багатьох шляхетних родів Речі Посполитої. Невже і сьогодні історія знову пішла по колу?

КНИГА ПІД ЗНАКОМ КРИМУ (З НАВЧАЛЬНОГО ПОСІБНИКА С. КОЧЕРГИ)

«МИ НЕ ПОВИННІ ЗАБУВАТИ ЦЮ МОГИЛУ..»

ЄВГЕН
МАКСИМОВИЧ
ГРИГОРУК
(1898 – 1922)

На літературній мапі доби Розстріляного відродження викарбувано нині призабуте ім'я Євгена Григорука, поета й видавця, який знайшов вічний спокій на кримській землі.

Родом Є. Григорука із Поділля. Він, рано залишившись круглим сиротою, разом із вітчизном опинився на Одещині, де здобув початкову освіту. Під час Першої світової війни п'ятнадцятирічний Є. Григорука вступив до Феодосійського вчительського інституту й, таким чином, його подальше особистісне формування відбувалося на кримських теренах. Назрівання революційних настроїв у суспільстві не оминуло юнака. Коли вибухнула революція, Є. Григорука залишив навчання в інституті й вирушив в Умань, де став активним учасником історичних подій. Він свято вірив у національне відродження України під керівництвом Партії більшовиків. У роки громадянської війни Є. Григорука розпочав видавничу роботу, друкував свої перші вірші. 1919 року він повернувся до Феодосії, де закінчив інститут, успішно склавши іспити екстерном. З отриманим документом про освіту перебрався до Києва, де зарекомендував себе ефективним організатором видавничої справи, що дозволило зробити стрімку кар'єру. За дорученням партії зовсім юний Є. Григорука очолив київську філію Державно-

НОСТАЛЬГІЯ, САМОТНІСТЬ, ЗАХВОРЮВАННЯ НА САРКОМУ – УСЕ ЦЕ ДОДАЛО ТРАГІЧНИХ БАРВ У ПОЕЗІЮ МОЛОДОГО АВТОРА, ХОЧА РОЗВИНУТИ ВПОВНІ СВІЙ ТАЛАНТ ВІН НЕ ВСТИГ. ЗА ВИЗНАЧЕННЯМ С. ПИЛИПЕНКА, ЛІТЕРАТУРНИЙ ХИСТ Є. ГРИГОРУКА «БУВ ЧИСТИЙ, БЕЗПЕРЕЧНИЙ, ТАКИЙ ЖЕ НЕРВОВО-ЕКСПАНСИВНИЙ, НАПРУЖЕНИЙ, ЯК УСЯ ЙОГО ІСТОТА, УСЕ ЙОГО ЖИТТЯ»

го видавництва України. Із винятковою енергією він узявся видавати політичну й історичну літературу, але ще більше його приваблювала можливість прислужитися на відповідальній посаді красному письменству. Є. Григорука започаткував роботу над так званою «Універсальною бібліотекою», що до-

зволило йому десятитисячними тиражами випускати перекладені зразки класичної світової прози, зокрема, твори Г. Уельса, Р. Ролана, А. Сінклера. У цій же бібліотеці були видані великим накладом твори українських письменників Т. Шевченка, І. Франка, М. Коцюбинського, Лесі Українки. Особливою заслугою Є. Григорука слід визнати розкішне художнє видання «Т. Шевченко», співредакторами якого був він сам і літературознавець П. Филипович.

Попри напружену організаційну роботу, поет займався літературною творчістю. Однак відомими стали його твори, що відповідали соціальному запиту доби. Наприклад, чи не найбільшу популярність здобула агітаційна брошура «Звідкіль пішли бандити» (1921), яка була написана за один вечір.

Набутий досвід сприяв професійному зростанню Є. Григорука. У травні 1921 року його перевели до Харкова, де він працював у складі Правління державного видавництва України. А ще через півроку його викликали в Москву, де довірили посаду завідувача сектора Держвидаву. Однак за цим видимим успіхом криється особиста драма митця, який, за свідченням сучасників, помітно впадав у депресію. Жорстокий пресинг ідеології позбавляв його будь-яких ілюзій у видавничій справі. Не випадково він говорив Г. Косинці, що коли той буде пропонувати більшовицькій пресі новели такого плану, як «На золотих богів», то «рукопис піде до ЧК». Зі щоденників В. Поліщука відомо, що на початку 1921 року Є. Григорука «ревком заборонив друкувати красне письменство, взагалі про мистецтво, бо мов Усевидат видав контрреволюцію Лесі Українки й т. ін. Смутний і невеселий Є. Григорука...». Отож книга Лесі Українки

«У катакомбах. У дому роботи – у країні неволі. На полі крові», яку опублікував у пореволюційні роки Є. Григорука, відіграла важливу роль у його долі, оскільки в Харкові й Москві він, по суті, усвідомлював себе вигнанцем. На зміну ентузіазму й поривам шаленої праці прийшла безнадійна втома. Наприкінці літа 1922 року після кількох місяців хвороби його було відправлено до Криму на лікування, але було вже запізно. Є. Григорука помер на 23-му році життя.

Ностальгія, самотність, захворювання на саркому – усе це додало трагічних барв у поезію молодого автора, хоча розвинути вповні свій талант він не встиг. За визначенням С. Пилипенка, літературний хист Є. Григорука «був чистий, безперечний, такий же нервово-експансивний, напружений, як уся його істота, усе його життя».

Насправді Є. Григорука ніколи не вважав себе поетом. Його доробок невеликий: усього кілька десятків віршів. Писав дуже рідко, у вільний від служби час, ніколи не готував поезій до друку. Вони фактично стали документами духовного життя молодшої людини, якій було затісно в рамках революційних емоцій. Вправність перших відомих спроб поета (писав українською й російською мовами), які датуються 1917 роком, дають підстави стверджувати, що за перо він брався й раніше, ймовірно, писав й у Феодосії.

Поетична спадщина Є. Григорука переважно має революційну тематику. Низка віршів засвідчує пафос перетворення країни, здається, що передусім автора цікавить феномен мас, а не особистості:

Кругом юрба, що котить хвили,
Шалений гомін, зойк і гул,
І ці голодні і безсилі –
То революції намул.

Проте серед плакатно-агітаційних текстів виділяються високохудожні поезії з філософським змістом. Інколи поет вдається до напрочуд широкого мовлення, сповідального тону. Лейтмотивом його доробку стає передчуття ранньої смерті й розплати за криваві події, що очікують на майбутнє покоління.

Є в творчості Є. Григорука й тонка лірика, імпресіоністичні краєвиди, сповнені руху, барв, оригінальної ритмічності, приклади мариністики. Найповніше нині творча спадщина Є. Григорука представлена у виданнях «Твори» (1928, 1962).

Прах поета зберігається в Ялті, на Полікурівському меморіалі, відомому також і під первісною назвою – Іоанно-Златоустівське кладовище. На могилі, розташованій у правому куті цвинтаря, – прямокутний сирій пам'ятник у вигляді домовини. Його спорудили ще в 20-ті роки на знак поваги за значний внесок Є. Григорука в розвиток книговидавництва в радянській країні. Збоку на пам'ятнику викарбувано слова – «Другу книги». Дослідник творчості поета В. Гадзінський залишив заповіт сучасникам, який слід узяти до уваги й нащадкам: «Ми не повинні забувати ні цю могилу, ні його». Нині могилу колишнього феодосійського студента Є. Григорука на Іоанно-Златоустівському цвинтарі небезпідставно слід вважати символом розстріляних надій покоління постреволюційного ренесансу.

ПУБЛІКУЄТЬСЯ
ЗІ СКОРОЧЕННЯМИ,
ПОВНИЙ ВАРІАНТ СТАТТІ
НА САЙТІ EDUCRIMEA/
ОСВІТА ДЛЯ КРИМУ

У НАСТУПНОМУ ЧИСЛІ «КРИМСЬКОЇ СВІТЛИЦІ»

ДО ДНЯ ВШАНУВАННЯ
ПАМ'ЯТІ ПРЕПОДОБНОГО
НЕСТОРА-ЛІТОПИСЦЯ

«Мов поганих не існує в світі,
Є лише погані язики». (А. Бортняк)

Про деякі аспекти мовної картини в сучасному Криму, про найуживаніші на півострові слова й вислови, які демонструють людське світovidчуття сьогодні.

ГАЗЕТА «КРИМСЬКА
СВІТЛИЦЯ»

Всеукраїнська літературно-публіцистична та мистецька газета
Виходить із 31 грудня 1992 року
Свідоцтво про реєстрацію КВ
№12042-913ПР від 30.11.2006 р.

Засновники

Міністерство культури України
Всеукраїнське товариство
«Просвіта» імені Тараса Шевченка
ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»

Адреса редакції
03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1;
тел.: +38 (044) 498-23-65

Видавець
Національне
газетно-журнальне
видавництво

Генеральний директор
Андрій ШЕКУН
Головний редактор
Віктор Мерзвинський
Дизайн та верстка
Марк Канарський,
Оксана Кочергіна

Поліграфічний комбінат
ТОВ «Типографія «Від "А" до "Я"»
м. Київ, вул. Колекторна, 38/40
тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51
Розповсюдження і реклама
тел.: +38 (044) 498-23-64
Редакція не публікує колективні
листи та звернення
Публікуючи проблемні матеріали,
редакція, окрім спеціально
обумовлених випадків, подає лише
авторський погляд.
Передрук і відтворення текстових
та ілюстративних матеріалів
«Кримської світлиці» – тільки
з письмового дозволу редакції.

Передплата на газету
Передплатна ціна на 2016 р.:
1 місяць – 14,44 грн.;
півріччя – 86,64 грн.

У передплатній ціні враховано
вартість доставки до вашої
поштової скриньки і вартість
оформлення абонементу.

Передплатний індекс
90269

Наклад 1000 прим.
Ціна договірною

45

94020
820157
4